

SUŽALOJIMAI, APSINUODIJIMAI IR TAM TIKRI IŠORINIŲ POVEIKIŲ PADARINIAI

Išorinės mirties priežastys sudaro netgi 10,6 proc. vyrų ir 3,7 proc. moterų mirties priežasčių Lietuvoje. Tai yra trečia pagal dažnumą mirties priežastis Lietuvoje. Pasak Higienos instituto (2018b), išorines mirties priežastis sudaro:

- transporto įvykiai;
- nukritimai;
- atsitiktiniai paskendimai;
- natūralaus šalčio poveikis;
- atsitiktinis apsinuodijimas narkotikais ar alkoholiu;
- tyčiniai sužalojimai (savižudybės);
- pasikėsinimai (nužudimai).

Pasak V. Gerasimavičiūtės ir kt. (2009), vyrų mirtingumas nuo išorinių priežasčių yra beveik 4 kartus didesnis, negu moterų. Tačiau 65 - 74 metų amžiaus vyrų kategorijoje šis mirtingumas mažėja, o moterų kategorijoje didžiausi mirtingumo rodikliai prasideda nuo 75 metų amžiaus. Anot V. Strukčinskaitės ir kt. (2016), viena iš išorinių mirties priežasčių yra įvairios traumos, pvz.: kritimai, kurių riziką didina pablogėjusi eisena, laikysena, susilpnėję raumenys, regos ir klausos problemos, bei kitos lėtinės ligos. Šie sutrikimai labiau būdingi vyresnio amžiaus žmonėms, todėl rizika susižaloti ar mirti dėl išorinių priežasčių su amžiumi didėja. Pasak V. Piščalkienės ir kt. (2012) vyresnio amžiaus žmonėms yra labai svarbu palaikyti gerą fizinę būklę, kad išvengtų griuvimų ar kitų sužalojimų. Svarbu, kad vyresnio amžiaus asmenys būtų pakankamai fiziškai aktyvūs, kad išvengtų galimų išorinių sužalojimų.

Pasak PSO (WHO, 2018) dažniausi sužalojimai yra: nugaros smegenų pažeidimas, galvos traumos, amputacijos, lūžiai, sąnarių išnirimai ir raiščių patempimai. Lietuvoje kiekvienais metais nugaros smegenų pažeidimus vidutiniškai patiria 140 žmonių. Nugaros smegenų sužalojimo metu yra pažeidžiamas smegenų vientisumas, dėl ko žemiau pažeidimo vietos išnyksta jutimai ir judesiai (Drigotaitė ir kt., 2006). Po šio sužalojimo, dažniausiai tampama neįgaliu. Kitos traumos dažniausiai nutinka dėl griuvimų, kelių eismo įvykių ar netinkamo prietaisų ir įrankių naudojimo. Didžiausia grėsmė patirti traumas, ypač galūnių sužalojimus, yra nuo 75 metų amžiaus (WHO, 2018b). Tad galime teigti, kad su amžiumi rizika susižaloti tik didėja.

Parengė Z. Paškauskė

